

M. Satuk Buğra KAVUNCU
İstanbul Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Üniversite, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin ekonomik koşullar karşısında yaşadıkları güçlükler, eğitim hakkının eşit kullanımını ciddi biçimde zedelemektedir. Barınma, ulaşım, beslenme ve eğitim materyali giderlerinde yaşanan yüksek artışlara karşın burs ve kredi tutarlarının bu maliyetleri karşılayamaması, öğrencilerin eğitimlerini sürdürme motivasyonunu ve akademik başarılarını doğrudan etkilemektedir.

Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü (KYK) tarafından sağlanan burs ve öğrenim kredileri, milyonlarca öğrencinin temel gelir desteğidir. Ancak son yıllarda artan yaşam maliyetleri karşısında bu desteklerin reel değeri büyük ölçüde azalmıştır. 2025 yılı itibarıyla basın kaynaklarına göre burs tutarları lisans öğrencileri için 3.000 TL, yüksek lisans için 6.000 TL, doktora için 9.000 TL düzeyindedir. Aynı dönemde yıllık enflasyon oranı %44,38, eğitim harcamalarındaki artış ise %92,5 olarak kaydedilmiştir. Bu tablo, burs ve kredilerin öğrencilerin temel yaşam maliyetlerini karşılamada yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır.

Yükseköğretim sisteminde nitelikli insan kaynağı yetiştirmek, yalnızca akademik altyapı yatırımlarıyla değil, öğrencilerin maddi koşullarının iyileştirilmesiyle mümkündür. TÜİK verilerine göre, 2023 yılında yükseköğretimde öğrenci başına düşen harcama 84.759 TL'ye ulaşmış, toplam eğitim harcaması 1 trilyon 130 milyar TL'yi aşmıştır. Buna karşın, burs ve kredi kapsamı genişletilmemiş; öğrenci sayısı 6,9 milyon civarında olmasına rağmen destek alan öğrenci sayısı 1,4 milyon düzeyinde kalmıştır.

Bu çerçevede, mevcut burs ve kredi sisteminin güncel ekonomik göstergeler ışığında yeniden değerlendirilmesi; burs miktarlarının enflasyon ve geçim endekslerine göre artırılması, kredi geri ödemelerinin gelir düzeyine göre yeniden yapılandırılması, lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğrenciler için ayrı destek mekanizmalarının oluşturulması ve okul terk oranlarının azaltılması amacıyla Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

M. Satuk Buğra KAVUNCU
İstanbul Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye’de yükseköğretim sisteminde öğrenim gören yaklaşık 7 milyon öğrencinin büyük bölümü, eğitimlerini devlet destekli burs ve öğrenim kredileriyle sürdürmektedir. Ancak bu desteklerin düzeyi, son yıllarda artan yaşam maliyetleri ve enflasyon oranları karşısında yetersiz kalmıştır. TÜİK verilerine göre 2023 yılında öğrenci başına yapılan eğitim harcaması 49.045 TL, yükseköğretim düzeyinde ise 84.759 TL olarak kaydedilmiştir. Eğitim harcamaları bir önceki yıla göre %92,5 artmış, toplam harcama 1 trilyon 130 milyar TL’yi aşmıştır. Buna karşın, KYK tarafından sağlanan burs ve kredi tutarları 2025 yılı itibarıyla lisans öğrencileri için 3.000 TL, yüksek lisans için 6.000 TL, doktora için 9.000 TL düzeyinde kalmıştır. Bu tutarlar, barınma, beslenme, ulaşım ve eğitim materyali giderleriyle kıyaslandığında öğrencilerin en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamaz hâle gelmiştir.

Türkiye genelinde 2024 itibarıyla yıllık enflasyon oranı %44,38; “lokanta-otel” grubundaki fiyat artışı %94,78; kira artış oranı ise %60’ı aşmıştır. Bu göstergeler, öğrencilerin en çok harcama yaptığı alanlarda fiyatların ortalama iki katına çıktığını göstermektedir. Öğrenci yurtlarının kapasitesi yetersiz kaldığından, öğrencilerin önemli bir kısmı özel yurtlara ya da kiralık konutlara yönelmekte; bu da aylık giderlerini en az 8-10 bin TL seviyesine taşımaktadır. Gıda fiyatlarındaki artış da öğrencilerin günlük yaşamını doğrudan etkilemekte, birçok öğrencinin öğün sayısını azalttığı veya sağlıksız beslenmeye yöneldiği bilinmektedir.

Yükseköğretim Kurulu verilerine göre 2023-2024 öğretim yılında yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören öğrenci sayısı yaklaşık 350 bini bulmuştur. Bu kesimin büyük çoğunluğu, araştırma ve bilimsel üretim süreçlerinde yoğun emek harcamakta; buna karşın düzenli bir gelir güvencesine sahip olamamaktadır. TÜBİTAK ve YÖK bursları yalnızca belirli başarı kriterlerine veya sınırlı alanlara tahsis edildiğinden, çok sayıda lisansüstü öğrenci KYK kredisine yönelmektedir. Ancak kredi miktarları hem düşük hem de geri ödeme koşulları açısından katıdır. Bu durum, nitelikli insan kaynağının akademik alanda kalıcılığını zorlaştırmakta ve ülkenin bilimsel üretim kapasitesini sınırlamaktadır.

Mezuniyet sonrası süreçte de öğrencilerin ekonomik yükü devam etmektedir. Türkiye’de genç işsizlik oranı %17 civarındadır; yeni mezunların önemli bir kısmı düşük gelirli veya güvencesiz işlerde çalışmaktadır. Bu koşullarda kredi borçlarının geri ödenmesi, gençler üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Kredi sisteminin gelirden bağımsız biçimde belirlenmiş sabit taksitlerle yürütülmesi, mezunların ekonomik kırılganlığını artırmaktadır. Sosyal devlet ilkesi gereği, eğitim sürecinde sağlanan kredilerin geri ödemesinin gelir düzeyi esasına göre yapılandırılması bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Öğrencilerin yaşamsal zorlukları, yalnızca bireysel bir refah meselesi değil, aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliğini zedeleyen yapısal bir sorundur. TÜİK’in Aile Yapısı Araştırması verilerine göre, eğitime devam etmek istediği hâlde ekonomik nedenlerle okulunu yarıda bırakan gençlerin oranı %48,1’e ulaşmıştır. Bu oran, yükseköğretim düzeyinde maddi imkânların yetersizliğinin doğrudan eğitim hakkını engellediğini göstermektedir. Bu nedenle burs ve kredi sisteminin kapsamı genişletilmeli, destek miktarları asgari geçim maliyetleriyle uyumlu hale getirilmeli ve kredi borçlarının gelir düzeyine göre yeniden düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Eğitim hakkı, Anayasa'nın 42'nci maddesinde güvence altına alınmış temel bir haktır. Devletin görevi, bu hakkın tüm vatandaşlar için erişilebilir olmasını sağlamaktır. Öğrencilerin ekonomik koşulları nedeniyle eğitimden kopmasının önüne geçilmesi, yalnızca sosyal adaletin değil, aynı zamanda kalkınma politikasının da gereğidir. Bu doğrultuda, yükseköğretim ğrencilerinin yaşam standartlarının korunması, burs ve kredi desteklerinin güncel ekonomik verilerle uyumlu biçimde artırılması ve gençlerin eğitim sürecinde güvence altına alınması amacıyla bir Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz.